

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

2. De Constitutionibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

mine Communitatis curam gerente latum & sufficienter promulgatum.

Q. 2: Quanam sit forma legis? R. 1. Sunt verba vel alia signa externa, quibus Legislatoris legem condentis voluntas manifestatur Communitati; qualia sunt, *præcipimus, mandamus, jubemus, interdiciamus, teneantur &c.* *R. 2.* Ad rationem & formam legis scriptura non requiritur; quia hæc ex natura legis non probatur esse necessaria; neque etiam stabilitas legis essentialis scripturam includit. *R. 3.* Sententia quoque à Principe lata non habet vim legis. *L. 2. C. de LL. & c. 25. de sent. & re judic.* Ratio, quia sententia non respicit bonum commune, sed speciale, non casum futurum, sed præteritum &c. Aliud foret, *si mentem suam Legislator sufficienter declararet*, velle se sententiam quandam legis instar observari, mandando v. g. talem sententiam inferi Corpori Juris &c.

Q. 3. An ad rationem Legis spectet promulgatio & qualis requiratur? R. ad 1. aff. ita ut vera lex non sit, nec obliget ante promulgationem. *L. 9. C. de LL.* Ratio, quia Lex est regula non unius personæ, sed totius Communitatis, ergo debet esse ritè proposita & sufficienter promulgata.

R. ad 2dum. 1. Promulgatio debet esse publica, id est, in publico facta, nec sufficit, factam esse in consistorio Principis. *Can. 3. §. Leges. dist. 4. & ratione antè data.*

R. ad 2dum 2. Lex Civilis pro toto Imperio lata,

lata, in singulis Imperii provinciis *jure positivo* debet promulgari, & duo insuper à facta promulgatione menses concedi, usquedum subditi obligentur. *Nov. 66. rubr.*

R. ad 2dum. 3. Ad Legem Pontificiam, ut astringat omnes Christi fideles saltem in actu primo, probabilius sufficit, promulgationem debite esse factam Romæ, nisi lex ipsa vel Pontifex aliud declaret. Ratio, quia plus nec ex natura Legis, nec ex jure positivo requiritur; & ita praxis Romana habet.

Q. 4. *An sicut promulgatio Legis, sic etiam acceptatio populi sit necessaria ad valorem Legis?*

R. Negativè extra statum Democraticum. Ratio. Vel enim 1. acceptatio sumitur pro *consensu populi*, quasi verò hic ad substantiam legis sit necessarius; & falsum est, cum quoad *Leges Civiles* ferendas populus absque ulla reservatione supremam potestatem & legislativam in Principem transtulerit. *L. 1. ff. de Constit. Princ.* quoad *Leges Ecclesiasticas* verò Pontifex independentè à populo immediatè à Christo acceperit potestatem. *Joan. 21. & Matth. 16.* Vel 2. acceptatio sumitur pro *voluntate recipiendi in se obligationem legis jam condita*, acsi hæc voluntas per modum conditionis, ut lex obliget, sit necessaria; & incurritur propositio damnata ab Alex. VII. *an. 1665. 24. Sept.* Vel 3. sumitur acceptatio populi pro *actuali legis observantia*, ut absque hac neque stabilis in effectu sit lex, neque firma; & concedimus talem acceptationem requiri juxta

B 2

L. 32.

L. 32. ff. de LL. & can. 3. dist. 4. Sed talis acceptatio jam supponit legem in esse suo constitutam,

Q. 5. Quanam sit materia Legis? R. 1. Materia siue objectum, circa quod lex versatur, sunt actiones & omissiones humanæ, quæ præcipi, prohiberi, permitti, puniri possunt. Arg. *L. 7. ff. de LL.* Hinc 1. Legis *præceptivæ* materia non potest esse res physicè vel moraliter *impossibilis*; cum ad impossibile nemo obligetur: nec actus valde *ardui* virtutum. *Can. 2. dist. 4.* nec actus *per se inhonestus*; quia talis lex non esset rationabilis. 2. Nec Legis *præceptivæ, prohibitivæ, vel punitivæ* materia esse potest actus *præteritus*, quomodo enim istæ Leges ad actus præteritos se extendent? id tamen convenit Legi *irritanti & declaratoriæ*. *c. cum tu. de usur. c. fin. de sponsal.* 3. Legis *prohibitivæ* materia sunt non tantum mala in se, sed & actiones ex natura sua honestæ, in quantum bono publico vel certo fini disconvenientes sunt; sic die festo prohibetur labor servilis. 4. Lex *permissiva* non modò actiones ex se indifferentes indulget, sed & subinde inhonestas, non approbando sed tolerando. 5. Lex *punitiva* persequitur actiones Legum violativas.

R. 2. Materia Legis humanæ sunt regulariter actus *externi & occulti tantum per accidens*. Deinde actus merè interni & *per se* occulti sunt materia legis humanæ saltem *indirectè*, quia potest præcipere actum externum, v. g. auditionem fieri, ad cuius positionem necessarii sunt actus interni.

terni. Demum actus merè interni possunt etiam esse materia *directa* Legis humanæ *Ecclesiasticæ*. Ita Lacroix. *L. 1. n. 652.* Ratio, quia potestas pascendi fideles, item solvendi & ligandi à Christo data est generaliter sine restrictione ad actus externos, ergo & generaliter intelligi debet.

2. Ecclesia de facto varias Leges de actibus merè internis edidit: sic *Trid. sess. 13. in decreto de Ssma Euchar.* prohibet aliter credere; NB. de Eucharistia, quàm præsentis decreto explicatum. Videantur damnatæ ab Alexandro VII. & Inno. XI.

3. Unde habetur, quòd potestas legislativa necessariò conjuncta sit cum coactiva? &c.

Q. 6. *Qua sit causa finalis Legis?* R. Causa finalis seu finis legis est bonum commune Reip. *Can. 2. dist. 4. L. 1. ff. de LL.* Et hoc bonum commune necessariò omnis Lex respicere debet, & dum desinit esse utilis Communitati, & ipsa cessat.

Q. 7. *Quanam sit causa efficiens Legum Ecclesiasticarum; sive, quinam possint Leges Ecclesiasticas condere?* R. I. Leges universales Ecclesiasticas solus potest ferre summus Pontifex, etiam sine consensu aut consilio Cardinalium, vel Concilii Generalis. Ratio, quia in D. Petro potestas à Christo data est Papæ in totam Ecclesiam, ex qua etiam inferiorum respectu sui potestatem legislativam limitare, suspendere vel omnino auferre potest.

R. 2. Leges *Ecclesiasticas particulares* varii pro suo territorio ferre possunt, v. g. Episcopi etiam

non consecrati pro tota diœcesi. *c. 2. de Constit. in 6.* Cardinales respectu Ecclesiarum sui tituli. *c. 11. de major. & obed.* Prælati Episcopo inferiores tam exempti habentes territorium, quàm Prælati Ordinum Regularium, utpote qui habent respectu Religiosorum suorum jurisdictionem quasi Episcopalem, & potestatem gubernativam, Abbatissæ tamen hanc non habent.

℞. 3. Variæ item Communitates Ecclesiasticæ leges condere possunt; v. g. Concilium Generale accedente Pontificis autoritate pro tota Ecclesia: Concilia Nationalia, Provincialia, Diœcesana: Capitulum *Cathedrale* Sede vacante *c. 14. de major. & obed.* quod tamen nec juri Episcopali quæsito, nec competentibus Episcopo jure speciali præjudicare potest. Similis potestas ferendi Leges non competit Cardinalibus Sede Papali vacante. *c. 3. de elect. in 6.*

℞. 4. Nec Imperator, nec alius Princeps sæcularis ferre potest leges concernentes Ecclesiam, rem sacram & spiritualem, vel personas Ecclesiasticas, præsertim si Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis sint onerosæ. Similes leges sunt imponentes Ecclesiis & personis sacris vestigalia, gabellas, collectas: excludentes à paterna successione in Religionem ingressos: prohibentes, ne bona immobilia vendantur, aut alio modo in Ecclesias alienentur. *c. 7. 10. h. t. c. 49. de sent. Excomm. Bulla Cœnæ casu 18.* & ratio est defectus jurisdictionis in Laicis respectu Clericorum, à qua jure optimo exempti sunt Ecclesiastici juxta *Trid. sess. 25. c. 20. de reform.* Q. 8.

Q. 8. Penes quem sit potestas condendi Leges Civiles? R. 1. Pontifex pro subiectis jurisdictioni suæ temporali Leges Civiles condere potest, ut alius *Princeps secularis superiorem non recognoscens*; ultra territorium potestas illa legislativa *per se & directè* se non extendit. Ratio; quia nec ex Scriptura, nec ex aliis historiis id potest probari. *Deinde* potestas legislativa respicit essentialiter subditos, in civilibus verò & temporalibus fideles extra territorium Papæ existentes subditi ejus non sunt. *Demum* ex ipsa Pontificum confessione assertio patet. *can. 8. dist. 10. can. 6. dist. 96.*

R. 2. Imperator in regnis pleno jure sibi subiectis plenam habet potestatem condendi Leges Civiles, ut patet: in Imperio hodie cum consensu statuum. Ita habetur ex variis Imperii Recessibus & Imperatorum Capitulationibus.

R. 3. Principes & Status Imperii pro territoriis suis possunt ferre Leges particulares. *L. 9. ff. de J. & J.* etiam contrarias juri communi, idque vel ex concessione Imperatoris vel ex consuetudine: non possunt tamen Episcopi in suis diœcesibus ferre Leges Ecclesiasticas Juri Canonico communi contrarias ob ingens, quod intercurreret, animarum periculum in tali abrogatione Juris communis Ecclesiastici.

Q. 9. Ad qua se extendat potestas humana Legislativa? R. 1. Nullus Legislator humanus sive Ecclesiasticus, sive Civilis potest Leges con-

dere contra jus naturale vel divinum præceptivum. Ratio, quia sic inferior abrogaret vel relaxaret Legem Superioris, quod fieri nequit: dum itaque dispensatur v. g. in votis, non immutatur directè Lex divina, præcipientis, vota esse servanda; sed talis dispensatio vel fit potestate aliqua non merè humanâ; vel quia vota dependenter à voluntate humana obligant, hac per Superiores, quibus subjacet, immutatâ, per consequens & indirectè votum tollitur; vel denique quia vota aliter à DEO non acceptantur, quàm prout potest ab Ecclesia sunt approbata.

§. 2. Jus naturale permissivum immutari potest à potestate Legislativa humana, v. g. illi addendo aliquid; uti enim ars naturam, ita Lex positiva perficit naturalem.

§. 3. Non potest princeps cum præjudicio & diminutione juris subditorum *absque justa causa* aliquid statuere. Ratio, quia Princeps constitutus est à DEO non ut pro libitu agat; sed ut justitiam colat. Vide *Ezech. c. 46. v. 18. & 4. Reg. 10.*

§. 4. Pontifex habet quidem facultatem liberam disponendi de beneficiis Ecclesiasticis. *c. 2. de præb. in 6.* Non tamen res & jura locis & personis Ecclesiasticis quæ sita pro arbitrio potest auferre, quia non est absolutus horum Dominus, sed tantum administrator. Plura habet *Leur. in for. benef. p. 2. q. 512.*

Q. 10. *An leges humanae obligare possint & obligent in conscientia?* R. I. aff. Ratio, quia Legislator humanus fert Leges nomine & auctoritate DEI, cujus vices gerit; ipsum etiam lumen naturæ dicat esse obtemperandum iuxta præcipienti; insuper posse obligare in conscientia, necessarium omnino est ad rectam Reip. gubernationem. Textus ex Scriptura sunt *Rom. 13. Hebr. 13. 1. Petri 2.* Illud tamen observandum, quod Leges humanae *in re levi* non possint sub gravi culpa ex intentione Legislatoris obligare; quia intentio hæc Legislatoris esset iniqua; possunt tamen Leges humanae *in re gravi* obligare sub veniali ex voluntate Legislatoris; quia hoc nec ratione materiæ gravis, neque ex voluntate Legislatoris, neque ex parte jurisdictionis repugnat.

R. ad 2. Omnis lex humana propriè talis semper in conscientia obligat saltem ad aliquid. Ratio, quia obligatio est de essentia Legis, ita ut Lex *pœnalis, Lex permissiva, Lex irritans, Lex fundata in præsumptione*, si maneat vera Lex, in conscientia obliget.

Q. 11. *An & quando Lex pœnalis obliget in conscientia?* R. I. Datur Lex *merè pœnalis* quæ obliget ad pœnam tantum *temporalem* in conscientia, non ad ipsum actum vel omissionem actûs; talis est, quæ vel facit mentionem solius pœnæ, v. g. *qui exportaverit frumentum, 50. fl. mulctabitur*; vel quæ prohibet actum, simulque minatur pœnam *sub disjunctione*, dicendo v. g. *vel nemo exportet frumentum, aut qui exportaverit, 50. fl.*

B 5

mul-

multabitur. Ratio assertionis, quia in arbitrio Legislatoris est, vel ad actum & pœnam simul, vel ad pœnam tantum obligare, si ergo utitur verbis merè pœnalibus, rectè censetur velle tantum ad pœnam obligare.

¶. 2. Si Lex pœnalis sit *conjunctivè mixta*, prohibendo actum & simul minando pœnam, v. g. *nemo frumentum evehat, & qui evexerit, 50. fl. multabitur*, ad ipsum actum & simul ad pœnam obligat, *nisi aliunde constet de mente Legislatoris*. Ratio, quia Legislator dum utitur verbis præceptivis vel prohibitoriis, censendus est, uti potest, obligare ad actum ejusve omissionem. Sequitur hinc, quòd Leges tributorum & vectigalium *per se loquendo* in conscientia obligent; & probatur tum ex Scriptura *Luc. 20. & Rom. 13.* tum ex ratione, quia Lege naturæ tenentur subditi ad alimenta Principi ministranda, sed tributa ad sustentationem Principis pertinent, ergo.

Q. 12. *Quid de Lege irritante dicendum?* ¶. 1. Non eo ipso, quòd Lex prohibeat actum, etiam irritat illum. *c. 16. de Regular. c. un. de vot. in 6.* Ratio, quia hæc duo sunt valdè distincta prohibere & irritare.

¶. 2. Nec eo ipso, quòd Lex irritet actum, etiam illum prohibet, ut quis in conscientia illum omittere teneatur: patet in testamento absque solennitatibus facto, quod ita faciens non peccat; subinde tamen peccari potest ponendo actum irritum non vi legis irritantis, sed aliunde: sic,

v. g.

v. g. emittens Professionem nullam non servatâ formâ peccat, obligatione orta ex Lege naturali, quâ quis tenetur actus Religionis validè præstare.

℞. 3. Si lex irritans sit pœnalis, id est, inducat nullitatem in pœnam delicti, actus tali Legi contrarius *regulariter* non est irritus ante sententiam Judicis. Ratio, quia pœna ordinariè non incurritur ante sententiam.

℞. 4. Si irritatio non est pœnalis, incurritur ante sententiam Judicis saltem in foro externo, five actus Legi irritanti non pœnali contrarius nullus est in foro externo, est communis DD.

℞. 5. Actus à Lege humana irritatus simpliciter, non hoc ipso irritus est in foro conscientiæ, sed in hoc parit obligationem; v. g. testamentum solennitatibus destitutum in foro conscientiæ tenet, si constet certò de voluntate defuncti, ut hæres ex tali testamento capere possit. Rationes multæ afferri possunt; una est hæc: Lex irritans actum ipso jure est correctoria juris & valdè odiosa, ergo si irritet actum simpliciter tantum, quin exprimat satis, quòd etiam velit irritare in conscientiâ, id non est asserendum &c. Posse tamen etiam quoad forum internum irritari actum debitis solennitatibus destitutum, patet in Trid. annullante contractum matrimonii absque Parocho & testibus celebratum.

Q. 13. *An & qualiter Lex fundata in præsumptione obliget?* ℞. I. Dum lex vel præceptum

ptum fertur ob præsumptionem aliquam facti particularis, si præsumptio falsa est, talis Lex seu præceptum non obligat. Ratio, quia cessat adæquatus finis legis & præcepti. Exempla habentur in *c. 13. de restit. spoliat. & c. 44. de sent. Excomm.*

¶ 2. Dum Lex fundatur in præsumptione, fraudis, damnificationis, vel alterius culpæ in quolibet simili actu particulari intercedentis, si constat de falsitate præsumptionis, non obligat Lex in conscientia. Ratio, quia præsumptio cedit veritati. *L. si Imperatores 29. ff. de probat.* Sic jus præsumit, quemcunque post quinquennium Professionis, eam aliàs invalidè emissam ratificasse, & hinc Trid. *sess. 25. c. 9. de reform.* non permittit à Religione recedere, & tamen hac lege non tenetur, qui certò scit, se nunquam habuisse animum, illam ratificandi. Similes casus plures affert Leur. ad hunc tit. *Q. 96. num. 3.*

¶ 3. Dum Lex seu præceptum fundatur non in præsumptione facti alicujus, v. g. fraudis, negligentia, damnificationis intervenientis in particulari aliquo casu, vel etiam in quovis casu particulari, sed in universali periculo multarum fraudum &c. plerumque fecuturarum, nisi certa legis cautio adhibeatur; talis, inquam, Lex non cessat obligare in utroque foro, licet hic & nunc in casu particulari constet, fraudem non intervenisse; sic matrimonium clandestinum, Professio ante 16tum annum edita, contractus pupilli sine tutore

tutore initi &c, sunt & manent invalida. Quando autem Lex fundetur in præsumptione periculi ejusmodi communis, variant AA. nec regula fati certa datur.

Q. 14. *Lex fundata in fitione juris an obliget in conscientia?* R. Aff. Ratio, quia fundatur in naturali æquitate, ob quam aliquid disponitur in causa ficto, quod observaretur in vero. Sic Canonicus v. g. causà infirmitatis absens per fictionem juris præsens censetur in ordine ad percipiendos fructus beneficii, idque ob æquitatem naturalem, ne Clericus infirmus destituatur vitæ necessariis, & ne afflicto addatur afflictio, aut alii à statu Clericali suscipiendo deterreantur. c. 1. & seq. de Cleric. agrot.

Q. 15. *Quinam obligentur Legibus Ecclesiasticis?* R. I. Ecclesiasticis universalibus omnes baptizati adulti, rationis compotes, cujuscuque fuerint conditionis. c. 1. de Constit. c. 4. de major. & obed. c. 13, de Judic. Sequitur hinc, quod & A catholici per se loquendo omnibus Legibus Ecclesiasticis teneantur, quia dum ingressi sunt Ecclesiam per baptismum, Christo ejusque Vicario sunt subjecti; secus tamen est de infidelibus, Judæis, Saracenis, Mahometanis; &c. quia in hos utpote nunquam subjectos deficit jurisdictio.

R. 2. Legibus Episcoporum seu Synodalibus tenentur omnes, qui ibi domicilium, vel quasi habent. Ratio, quia Episcopus est generalis pastor respectu suæ diœcesis. Exemptos tamen

Re-

Regulares non stringunt Leges Episcoporum, nisi in casibus à Jure expressis. Ratio, quia exempti censentur esse extra territorium. Arg. c. 1. de privileg. in 6.

§. 3. Legislatur, adeoque S. Pontifex nec vi coactiva, nec directivâ directè, seu vi legum suarum obligatur LL. Ecclesiasticis; non primum, quia summa sedes à nemine judicatur. can. 7. dist. 21. nec à seipso quis propriè cogitur. Non secundum, quia nemo in se ipsum exercet propriè jurisdictionem; obligatur tamen Princeps ex quadam decentia & vi juris naturalis suis etiam Legibus materiam communem & Legislatori æquè ac subditis convenientem spectantibus, quæ tamen obligatio non statim est gravis, juxta Less. L. 2. c. 35. dubit. 5. &c. etsi materia gravis sit, quia ex deordinatione & perturbatione Reip. gravitas est desumenda, quæ per se loquendo hic non est.

§. 4. Pueri & puellæ post annum septimum ætatis completum regulariter obligantur Legibus humanis quoad culpam, non quoad pœnam. Ratio, quia tunc censentur habere usum rationis, ergo sicut Lege naturali obligatur, qui est rationis compos, sic & humanâ, nisi excipiatur, aut certum tempus obligationis, sicut in jejunio, determinetur: quòd pœnam ordinariam saltem, non incurrant ante annos pubertatis, habetur c. 1. & 2. de delict. puer.

§. 5. Peregrini neque tenentur Legibus patriæ, à qua absunt; quia extra territorium jus dicenti
im-

impunè non paretur. c. 2. de Constit. in 6. neque regulariter Legibus particularibus loci, in quo ad breve tempus morantur; quia peregrini non sunt subditi, nisi in casibus à jure expressis. arg. c. nam & ego 3. de V. S. & L. 18. ff. proinde ff. de judic. eadem procedunt de vagis.

Q. 16. Quinam obligentur LL. civilibus, & præcipue quid de Clericis dicendum? R. 1. Ut S. Pontifex, ita & Legislatur Princeps non tenetur Legibus suis, nisi ex quadam decentia L. 23. ff. de Legat. 3.

R. 2. Licet juxta dicta supra h. t. Q. 7. R. 4. Clerici (idem est de Religiosis) non ligentur LL. civilibus, quibus sive directè, sive indirectè tantum immunitas Ecclesiastica læditur; iis tamen Legibus Civilibus vi directivâ tenentur, quæ generaliter feruntur civibus, abstrahendo à Clericis vel Laicis, ac disponunt de re temporali omnibus communi, ac ad eorum mutuam societatem & conformitatem pertinente. Ratio, quia id exigit communio membrorum & tranquillitas Reip. Leges ejusmodi sunt statuentes formam contractibus, taxam mercibus, valorem pecuniæ. Oritur autem hæc obligatio vi juris naturalis & Canonum Leges has civiles recipientium & quoad Clericos approbantium,

Q. 17. An & quando metus excuset ab observatione Legis? R. 1. Si exigit bonum commune & necessitas Reip. v. g. ut inserviat pestiferis, habeantur vigiliæ &c. non excusat etiam metus gravis & periculum mortis à transgressione Legis, etiam,

etiam humanæ tantum. Ratio, quia in tali casu aliter consuli non potest bono communi.

℞. 2. Nullius mali, etiam mortis, metus excusat à transgressione præcepti naturalis prohibentis intrinsecè malum: sic etsi te moriturum propterea scias, non licet mentiri, fornicari, occidere directè innocentem; vel etiam violare jejunium, si id in contemptum Religionis peteretur.

℞. 3. Si actiones solo jure positivo, divino vel humano præceptæ vel prohibitæ speciales sunt, v. g. communicatio cum excommunicato, auditio, sacri, recitatio horarum, integritas confessionis, *regulariter* excusat metus & jactura gravis. Nota *regulariter*, quia & tales leges obligant, dum vel earum observantia hic & nunc est necessaria ad bonum publicum, vel cederet in contemptum Religionis, potestatis clavium &c.

℞. 4. Si vel præcipiuntur vel prohibentur à Lege divina aut humana pertinentia ad bonum commune vel necessitatem Reip. vel spectantia ad communem ritum Sacramentorum, quicumque demum metus incutiatur, à transgressione non excusat; sic quocumque metu proposito teneor consecrare sub utraque specie, in pane azymo in Ecclesia latina, in vestibus sacris; quia bonum commune cuilibet speciali est præferendum.

Q. 18. Quæ & qualis ignorantia excuset à Legis observatione? ℞. 1. Ignorantia *invincibilis* Legis ignorantem in foro *interno* excusat à culpa & pœna: ideò à *culpa*, quia ignorantia tollit voluntarium,

tarium, & præcepto, quod nescio, parere non possunt: à pœnâ; quia cessante culpâ pœna pariter cessare debet, juxta *Reg. jur. 23. in 6.*

§. 2. Qui legem quidem scivit, pœnam tamen adjunctam nescivit, eam non incurrit, si sit *medicinalis*, v. g. excommunicatio, vel alia censura; quia ad hanc incurrendam requiritur contumacia, & virtualis saltem contemptus: secus, si sit *vindictiva*.

§. 3. Si lex sit verè pœnalis, & pœnam intendat principaliter in eum finem; ut puniatur delictum, & homines intuitu hujus pœnæ absterreantur à delictis hujusmodi perpetrandis, probabiliter non incurritur pœna, quæ ignoratur annexa esse delicto, contra legem humanam commisso. Ratio, quia aliàs delictum inæquale, nimirum scientis legem & pœnam, & scientis legem tantùm æqualiter puniretur, quod non. Vide *Sanch. Libr. 3. dist 19. n. 9. & 11.*

Q. 19. Quid circa interpretationem Legum notandum? §. 1. Interpretatio legis est ejus declaratio, quâ declaratur, legem ad hunc vel illum casum esse extensam, vel non extensam. *Authentica* est, quæ fit per aliam legem ad declarandam priorem latam, vel ab ipso Legislatore, vel ab ejus successore. *Usualis*, quæ per usum & consuetudinem est introducta. *Doctrinalis*, quæ fit arte & peritiâ Interpretum & DD. & subdividitur in *declarativam*, *extensivam purè vel comprehensivam tantùm*, ac in *restrictivam*, quæ est cum interpretamur aliquem casum particularem pro-

Liber I.

C

pter

pter suas circumstantias in lege universaliter lata non comprehendi, & hæc dicitur *Epykia*.

Resp. 2. Per interpretationem lex extendi debet ad casus similes (modò latè & aliquo modo significantur per verba legis) si in iis reperiatur eadem ratio, sive identitas rationis, ita ex *L. 9. §. 2. ff. de edendo. & L. 32. ff. ad L. Aquiliam* habet deductum axioma, *ubi eadem est ratio, eadem est legis dispositio.* Patet etiam ex *Nov. 115.* ubi quòd committens filius incestum cum Noverca exhæredari possit, dicitur: quæ Lex ob rationem datam extenditur ad filium cum matre incestum committentem. Assertio regulariter non procedit in exorbitantibus & odiosis, nisi detur inter personas correlatio, vel talis connexio, ut unum in alterâ contineatur tanquam pars in toto, vel aliàs sequeretur absurdum.

Resp. 3. Judices in judicando possunt ac debent legem extendere ad casus similes, ubi reperitur etiam tantùm paritas rationis. *L. 10. 12. & 13. ff. de LL.* ubi ratio datur, quia non possunt omnes casus singillatim in legibus exprimi.

Resp. 4. Per *Epykiam* licitè restringitur lex, si
1. aliàs lex in casu particulari fieret iniqua; sic lex præcipiens reddi depositum, non vult, ut furioso gladius depositus reddatur. 2. Si lex in casu quodam particulari præciperet quid nimis arduum. Sic lex jejunii non obligat in casu gravis infirmitatis. 3. Si prudenter credi possit, noluisse Legislatorem in hoc vel illo casu obligare. *Proceditque* hoc non tantùm in Lege humana, sed

&

& in aliquibus Legibus divinis & naturalibus. Exempla sunt *Jud. 11. & Matth. 12.* Non tamen procedit in Legibus *irritantibus* : ita dicitur, matrimonium clandestinum nullum esse ob quamcunque etiam urgentem causam præsentia Parochi & testium defuerit. Ratio, quia leges irritantes non attendunt ad casus particulares, sed ad rationem tantum communem. Deinde nulla res potest subsistere sine forma substantiali, ergo in nullo casu absque dispensatione potest irritatio cessare, quæ oritur ex defectu talis formæ.

Q. 20. Quot modis Lex cesset? Resp. 1. In genere : tribus, cessatione finis, abrogatione, dispensatione.

Resp. 2. In specie : cessat Lex cessante *sine Legis intrinseco & adaquato.* Ratio, quia ita cessat essentielle constitutum Legis, ergo & ipsa Lex.

Resp. 3. Abrogatione (quæ est totalis cessatio & sublatio Legis, *cum derogatio* sit particularis Legis imminutio) cessat Lex ; si vel contraria priori Legi introducatur consuetudo ; vel Legem latam revocet Legislator, ejus Successor, aut Superior : Inferior non potest, nisi fortè ex privilegio vel præscripta consuetudine, abrogare Legem Superioris. *c. 7. & c. 16. de majorit. & obed.* Potest tamen Legem propriam vel statutum à Superiore confirmatum confirmatione simplici & concernens favorem non publicum, sed proprium abrogare. Ratio, quia non debet judicari, velle superiorem beneficium invito obtrudere, & ad favorem recipiendum obligare nolentem.

C 2

Resp.

Resp. 4. Dispensatione (quæ definitur esse relaxatio alicujus juris, seu exemptio alicujus ab obligatione) cessat Lex, dum ii, qui possunt, in casu aliquo particulari relaxant Legem, v. g. Legislatoꝝ ipse, Successor, Superior, & cui vel tacite vel expresse potestatem dispensandi delegavit. Hinc 1. S. Pontifex potest dispensare in omni lege *Ecclesiastica* utpote Superior. 2. Episcopi extra casus expresse vel tacite ipsis permissoꝝ in Lege Ecclesiæ universali dispensare non possunt. *c. 16. de major & obed. & Clemen. ne Romani. 2. de elect.* 3. Circa quos exercetur dispensatio, debent esse subditi, potest tamen habens facultatem dispensandi secum ipso dispensare. Ratio, quia dispensatio est actus jurisdictionis voluntariæ, quæ distinctionem personarum non requirit. 4. Absque justâ causâ *valide* dispensat Legislatoꝝ; quia ex voluntate ejus integrè Lex pendet; non tamen licite. *Trid. sess. 25. c. 18.* Ratio, quia talis Legislatoꝝ imprudenter abutitur sua potestate; committit aliquo modo crimen acceptionis personarum; ansam præbet querelis aliorum, vel etiam contemptui Legum, quæ omnia sunt contra rationem. Ergo.

TITULUS III.

De Rescriptis.

Q 1. *Quid sit rescriptum & quotuplex?* *Resp.*
ad 1. Rescriptum *genericè* sumptum est respon-